

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

1-4. évfolyam

Célok és feladatok

Tantárgyunk látni és láttatni tanít. Átfogó szakmai célja, a tanulók látáskultúrájának megalapozása. Feladata vizuális *megismerő, befogadó, alkotó* képességeik fejlesztése, a kommunikáció köznapi, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése. A tantárgy különösen a látvány mélyebb tartalmának, jelentésének, esztétikai üzenetének megértéséhez járul hozzá. Lehetővé teszi a gyermekek számára a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világában való eligazodást és személyes alkotói utak bejárására bátorít. Fejleszti síkbeli, térbeli ábrázoló, kifejező, közlő, alakító, konstruáló képességeiket; a gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységek által a világ érzéki-tapasztalati birtokbavételére nevel, feladata a látás és a kéz intelligenciájának kiművelése. A térszemlélet, a forma-, szín-dinamikai és szerkezeti érzék, az anyag-ismeret képességei a tantárgy fejlesztő hatására emelkednek magasabb szintre. A megsokszorozódott vizuális hatások, technikai információk korábban a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekció, a tanulók kritikus befogadási képességének megalapozása. Az általános nevelési célokhoz a kreativitás, a problémafelismerő és -megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás, az ízlés, a nyitottság, az empátia, az érzelmi élet gazdagításával járul hozzá. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepet tölt be, jelentősen hozzájárul a kultúra értékeit becsülő, környezettudatos magatartás formálásához.

Az 1-4. osztályban a vizuális nevelés célja, az érzelmekkel kísért önkifejezés elmélyültségének megőrzése mellett az egyre céltudatosabb megismerés ösztönözése. Képi gondolkodásuk fejlesztése, vizuális-képzetkincsük bővítése, érdeklődésük ébrentartása érdekében a tantárgy feladata a tanulók ábrázolásbeli formakészletének további gazdagítása, megfigyelőképességük, tér- és időérzékük fejlesztése a látvány és a mozgás ábrázolásával, térbeli rendezéssel; szín-forma- és szerkezeti érzékük alakítása rajzolással, festéssel, mintázással, konstruálással. Esztétikai érzékenységük fejlődését a manuális munka, a látványélmények és a bemutatott műalkotások szolgálják. Az alkotó és befogadó tevékenységek szabálytudatuk, akaratuk, önértékelésük megerősítését célozzák, a csoportmunka lehetősége együttműködési készségeiket fejleszti.

A kerettanterv a nemzeti alaptanterv vizuális kultúra műveltségi részterületének megfelelően a tantárgyi tartalmakat három nagy témakörbe sorolja. *A kifejezés, képzőművészet* témakör a gyermekek személyes, kifejező-expresszív tevékenységének és az elvárható műelemzési, művészeti ismereteinek leírását tartalmazza. *A vizuális kommunikációhoz* a vizuális megismerést szolgáló tevékenységek, és a köznapi-informatív-tudományos képi közlésekkel kapcsolatos tananyag tartoznak. *A tárgy- és környezetkultúra* témaköre a használati tárgyakkal, a tárgyalgó művészetekkel és az építészettel kapcsolatos alkotó és elemző tevékenységeket tartalmazza. *A vizuális nyelv* a témakörök kifejező elemeit és rendező elveit sorolják fel, a *technikák* fejezete pedig az anyagokra, technikákra, eszközökre, eljárásokra tesz javaslatot.

A tananyag bővülő spirális elrendezésű, a témakörök és a fő tevékenységi formák évenként ismétlődnek, tartalmukban gyarapodnak, művelési szintjük emelkedik. A tananyag jellegét tekintve mind a négy évfolyamon gyakorlati tevékenység-központú. A tanítás során a kerettantervi követelmények leghatékonyabban a több témakör szempontjait magába foglaló komplex feladatokkal teljesíthetők.

Fejlesztési követelmények

Legyen képes a gyermek gondolatait, érzéseit, élményeit vizuális nyelvi eszközökkel, saját kifejezési céljai szerint és a tanuláshoz szükséges formában, a megismert technikák egyre jártasabb használatával megjeleníteni. Értse a műalkotások, képi közlések, tárgyak, életben betöltött szerepét. Tudjon a térben tájékozódni, tudja a maga számára értelmezni a tankönyveiben, környezetében található vizuális közlő, eligazító jeleket. Ízlésítéletét néhány szempont alapján indokolja. Általános nevelési követelmény a saját és mások munkájának megbecsülése, a kultúra és a környezetvédelem fontosságának megértése, az esztétikai élmények iránti nyitottság, törekvés az értékes és az értéktelen megkülönböztetésére.

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen várható a tanulók egyéni eltéréseket mutató képesség-, készség-, ismeret-, és magatartásbeli fejlődése, melynek tényét minden esetben önmaguk év eleji

szintjéhez, valamint az életkori jellemzőkhöz viszonyítva ítélnünk meg.

Alkotó képességek

A kisiskolások érdeklődésére észlelési érzékenység jellemző: kíváncsi rácsodálkozás a látható világ számukra új, érdekes, szép jelenségeire.

Képzelőerejük az eleven, konkrét belső képekben, képzetekben való gondolkodásban, valamint képzettársításaik könnyedségében, tartalmi gazdagságában és a képi-plasztikai, kifejezés, síkbeli és térbeli konstruálás bátorságában, eredetiségében nyilvánul meg.

Szívesen alkalmaznak szokatlan, egyéni megoldásokat. Ábrázolási jelrendszerük árnyaltabbá válik, egyéni vonásokat hordoz. Kifejezőképességük, expresszivitásuk szubjektív arány- és színkezelésben, fokozásban, kiemelésekben mutatkozik meg. Kreativitásuk az ötletek könnyed áramlásában, egyéni leleményességben nyilvánul meg, amit a lelkesedéssel végzett konkrét tevékenység motivál. Elképzeléseiket igyekeznek azonnal meg is valósítani, ennek során addig szerzett készségeiket, ismereteiket mozgósítják, de többségük a tanító segítő közreműködésére is igényt tart. Az alkotás öröme teszi képessé őket munkáik kidolgozására. Képesek alkotásaikat segítséggel értékelni, elemezni, társaik teljesítményeit is figyelemmel követik.

Befogadó, megismerő képességek

Az alsó tagozatos gyermekekre jellemző a látható világ jelenségeivel, az esztétikai értékekkel kapcsolatos élmények iránti észlelési nyitottság; ösztönös és könnyen mozgósítható kíváncsi rácsodálkozás, képesség élőlények, tárgyak, képek, jelenségek tüzetes szemlélésére, megfigyelésére; látványélmények emlékezeti megőrzésére, könnyed felidézésére. Vizuális emlékezetük megtartó erejére építve képesek az ábrázolás-alakítás során vizuális esztétikai képzetekkel végzett gondolkodási, képzeleti műveletekre (összehasonlításra, elemzésre, képzeleti átalakításra). A látványban rejlő jelentést, művészi kifejezést, a közlések tartalmát adott szempontok alapján olvassák, elemzik. Képesek látható (tér-, forma-, szín-, változás, mozgás) viszonylatok megítélésére, lényeges összefüggések (külső és belső forma, forma és tartalom, forma és funkció) megértésére, ábrázolásbeli és szóbeli magyarázatára. Minderre erős szubjektivitás, egyéni, felfedező látásmód jellemző. Műalkotások nézegetése, adott szempontok szerint elemzése során mozgósítják formálódó vizuális, esztétikai, művészeti képzeleteiket. Élményeik érzelmeikben tükröződnek, törekszenek asszociációikra támaszkodó egyéni ízlésítéletük megfogalmazására.

A tanulást segítő képességek

A vizualitás nélkülözhetetlen a többi érzékszerv tapasztalatainak rendezésében, a tanulásban, a művelődésben, a mindennapi életben. Az információk áttekinthetővé tételéhez, tagolásához, szemléltetéséhez, ábrák megértéséhez és létrehozásához szükséges felkészültség megszerzéséhez tantárgyunk tanulása nyújt kellő alapot. Általa sajátítja el a tanuló a vizuális információk formáit és ismeri meg lelőhelyeit (könyvekben, kiállításokon és egyéb más forrásokban).

1. évfolyam

Évi óraszám: 56

A vizuális kultúra tantárgyra jellemző, hogy a fő tevékenységformák a kezdetektől végig jelen vannak, csak művelési szintjük növekedik. A szintemelkedés a *Belépő tevékenységekben* követhető, a tevékenységeket, ismereteket a *Témakörök, tartalmak* című tantervi egység foglalja magába.

Belépő tevékenységek

Személyes élmények, látvány, történet kifejezése síkban és térben, rajzolással, festéssel, mintázással.

Műalkotások, illusztrációk szemlélése, megbeszélése. Látványok megfigyelése és értelmezése.

Vizuális jelek felismerése, megértése.

Tárgyak csoportosítása, rendezgetése, formájuk és rendeltetésük megfigyelése.

Tárgykészítés, díszítés, környezetalakító tevékenység.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK,

TEVÉKENYSÉGEK.

Kifejezés, képzőművészet

Nyelv

Formák, vonalak és színek használata, megnevezése. Kiemelés mérettel és színnel.

Képi elemek helyének meghatározása és rendezése.

Alkotás

Élmények, személyes hangú kifejezése rajzokban, festményekben, szobrokban (*pl. emberekhez, állatokhoz, növényekhez kötődő, vagy családi, iskolai témák*).

Szépirodalmi téma (*pl. meseélmény*) megjelenítése síkban, térben.

Befogadás

Rácsodálkozás a természet szép látványaira. Tanulói munkák és műalkotások, szemlélése.

Közös beszélgetés a szépnak ítélt látványról, az ábrázolt tárgyokról, élőlényekről, színekről, formákról.

Szépirodalmi illusztrációkon a cselekmény és a szereplők jellemzőinek összekapcsolása.

Megfigyelés, beszélgetés (*lehetőleg eredeti*) szoborról, festményről.

Vizuális kommunikáció

Nyelv

Vonalak és foltok a képeken, ábrákon. A jelek vizuális tulajdonságai.

Alkotás

Tárgyak, élőlények témába ágyazott ábrázolása legjellemzőbb vonásaik egyéni megragadásával, mozdulatok egyéni módú megjelenítésével síkon és térben. *Befogadás*

Látványok megfigyelése, leírása (formák, arányok, színek, felületek).

Elemi térvizonyok megfigyelése (lent-fent, jobbra-balra, elől-hátul).

Testmozgások, gesztusok legfontosabb jellemzőinek megállapítása.

Jelek, ábrák gyűjtése, válogatása, csoportosítása a közlés rendeltetése szerint (*pl. közlekedési, postai információs jelek*).

Tárgy- és környezetkultúra

Nyelv

Forma- és színisméltések, ritmusok. Tárgyak térbeli helyének meghatározása.

Alkotás Egyszerű tárgyak (*pl. játékok*) készítése elképzelés alapján és mintakövetéssel.

Diszítés. A környezet szépítése. *Befogadás, megismerés*

Tárgyak formája és rendeltetése közötti összefüggés felfedezése, megbeszélése, tudatosítása.

Tárgyak csoportosítása rendeltetésük, nagyságuk, színük, formájuk, anyaguk szerint.

Technikák

Ceruza-, filctoll-, kréta- és ecsetrajz.

Vízfestés (ecsettel, újjal), vegyes technikák (*pl. krém és festék keverése*).

Mintázás agyagból, plasztilinből.

Tárgykollázs, konstruálás, anyagalakítás, hajtogatás, vágás (*pl. papírból, textilből*).

Nyomat készítés (*pl. krumplinyomat, frottázs*).

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Lásd a 2. évfolyam tananyagában.

A továbbhaladás feltételei

Első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz szükséges feltételt, az első és második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.

2. évfolyam

Évi óraszám: S5

Belépő tevékenységek

Egyéni élményfeldolgozás.

A kifejezőeszközök (vonalak, foltok, színek, felületek, ritmusok, síkbeli és térbeli formák) árnyaltabb alkalmazása.

Műalkotások megismerése, alkotók és művek megnevezése. Ábrázolás közvetlen szemléletre támaszkodó emlékezet alapján. Képzetépítés, az egyéni formakincs gazdagítása érzéki-tapasztalati úton, a természet és a mesterséges környezet látványainak, emberi gesztusoknak megfigyelése által.

Tárgyformálás, diszítés, a tárgyalkotó folyamat, forma és rendeltetés viszonyának tapasztalati megismerése.

Alkotás

Személyes és közös élmények képi-plasztikai feldolgozása. Elképzelt jelenet ábrázolása rajzban, festményben, szoborban. Művészeti élmény (pl. bábszínház) megjelenítése síkban, térben.

Befogadás

Egymás munkáinak és műalkotásoknak megfigyelése, az élmény összetevőinek (pl. anyag, forma, tér, szín, elhelyezés, téma) megbeszélése.

A legismertebb festészeti műtípusok (pl. *csendélet, portré*) megismerése, felismerése.

A körplasztika és a dombormű jellemzőinek összevetése (azonosságok, különbségek).

Néhány festmény és szobor alkotójának, a mű címének megnevezése.

Vizuális kommunikáció-

Nyelv

A síkbeli ábrázolás elemei (pontok, vonalak, foltok, színek). A vonalfajták (egyenesek, görbék, vékonyabbak, vastagabbak, határolók és felületkitöltők).

Alkotás

Élőlények, tárgyak ábrázolása közvetlen szemlélet és emlékezet alapján. Mimika, grimasz tanulmányozása, utánzása, megjelenítése, felhasználása az élményfeldolgozásban. Változások tudatosan megfigyelt vizuális jellemzőinek megjelenítése (pl. *évszak, időjárás*). Saját információközlő jelek létrehozása (pl. *a tornaszák, az öltözőszekrény megjelölésére*).

Befogadás, megismerés

Élőlények, tárgyak adott szempontok szerinti vizsgálata (pl. *anyag, jellemző forma és szín, változás*).

Egyszerű, mindennapi magyarázórajzok, jelek értelmezése, megfejtése (pl. *tankönyv ábrái*).

Karakteres emberi gesztusok (testbeszéd, mimika) olvasása.

Tárgy- és környezetkultúra

Nyelv

Funkcionális és díszítő formálás. A díszítés mintái, elemei.

Alkotás

Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból (pl. *játékhoz, ünnephez, meséhez*).

Csomagolás készítése mintakövetéssel, csomagolóanyag díszítése egyénileg (pl. *ajándékhoz*).

Környezetalkotó tevékenység.

Befogadás

Köznapi és ünnepi tárgyak formája, díszítése és rendeltetése közötti összefüggések.

Használat és a jelentés.

Tárgyak megadott szempontok szerinti csoportosítása, vizsgálata.

A tárgyak üzenetének megfejtése.

Technikák

Ceruza-, filctoll-, golyóstoll-, kréta- és ecsetrajz. Vízfestés és vegyes technikák.

Formálás agyagból, plasztilinből (pl. *mintázás, hurkafelrakás, formába nyomás, pecsételés*). (*Origami jellegű*) papírhajtogatás. Papírvágás, ragasztás.

Dúckészítés, nyomtatás, nyomhagyás (pl. *papír, termés, levél*).

Egyszerű bábkészítési technikák (pl. *síkbáb, ujjbáb, hengerbáb*).

Konstruálás talált tárgyakból (pl. *termésekből, dobozokból, textilből nemezelt gyapjúból*).

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

~2. osztályban: *Steindl Imre*: Országház, Kispaládi parasztház, Thököly vár Késmárk, *Medgyessy Ferenc*: Anyaság, *Kolozsvári testvérek*: Szt. György szobra, *Kovács Margit*: Szamaras, Sámson dombormű, *Szőnyi István*: Este, *Csontváry Kosztka Tivadar*: Mária kútja, *Pablo Picasso*: Maia arcképe, *Ferenczy Noémi*: Noé bárkája - gobelin-részlet, Cifraszűr, Bölcső, Csengős népi játék.
továbbhaladás feltételei

Az első két évfolyam végére a gyermek megérti, hogy a látás és tapintás segíti a dolgok megismerésében. Élményeit szabadon jeleníti meg síkon és térben, bátran használja kedvelt színeit, rajzi formáit. A látványok, műalkotások, iskolai munkák megbeszélésébe bekapcsolódik, tetszését szövegben is meg tudja fogalmazni. Képes a vizuális jelenségek megfigyelésére és a főbb jellemzők megnevezésére. Rajzaiban képes az alapvető térviszonyok (lent, fent, mellette) jelölésére, próbálkozik a mozdulat felismerhető kifejezésével. Megérti közvetlen környezete információs jeleit és tankönyveinek ábráit. El tud készíteni egyszerű tárgyakat, díszeket saját elképzelése vagy minta követése alapján. Felismeri a tárgyak rendelteté-

sének és formájának legjellemzőbb összefüggését. Tud rajzolni, "színezn", festeni, agyagból vagy gyurmából mintázni, a papírt, az ollót és a ragasztót célszerűen használja, finomodik mozgáskoordinációja.

Szívesen elmélyed az alkotómunkában. Képes élményeinek, elképzeléseinek árnyalt vizuális megjelenítésére. Törekszik a képelemek egyensúlyosabb elrendezésére, festményeiben többféle színárnyalatot is használ. Felismeri a vizuális minőségeket (színeket, formákat, vonalakat, foltokat). Műalkotások (festmény, szobor) megismert típusait megnevezi (csendélet, portré stb.), a megismert művek közül legalább egyet-egyet felismer, tudja az alkotó nevét is. Képes élőlények, tárgyak szemléletre, emlékeztetőre támaszkodó ábrázolására, megfigyelt változás megjelenítésére a legegyszerűbb jellemzőkkel. Értelmezni tudja környezeté ember gesztusait, felfogja a tájékoztató, felhívó jelek üzenetét. Képes tárgyat kitalálni, elkészíteni, és megalkotni minta követésével is, díszítésnél ügyesen alkalmaz sorritmusokat, területdíszeket. Tud megadott vizuális jellemzők alapján tárgyakat osztályozni, csoportosítani. Ismeri a köznapi, használati és az ünnepi tárgy fogalmát. Biztonsággal használja a megismert, gyakorolt ábrázolási, konstruálási technikákat.

3. évfolyam

Évi óraszám: 74

Belépő tevékenységek

Forma, szín és tónusárnyalatok megfigyelése, kompozíció, ritmus tudatosabb megválasztása.'

Események illusztrációja, történetek kifejezése képsorozatokban. Műalkotás vizsgálata adott szempont szerint.

Műfajok (festészet, szobrászat) és műtípusok (pl. tájkép, életkép) ismerete, műélmény megfogalmazása. Nézetek alkalmazása a térábrázolásban. Tárgyábrázolás megfigyelés alapján. Mozgásábrázolás, változás fázisainak rögzítése. Ábra és üzenet kapcsolatának vizsgálata. Térkép, alaprajz megértése.

Ónálló tárgykészítés adott rendeltetésnek megfelelően. Mai és régi tárgyak formájának, funkciójának összevetése.

A lakóhely egy jelentős emlékének, közgyűjteményének megismerése. Könyvtárhasználat.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK,

TEVÉKENYSÉGEK

Kifejezés, képzőművészet

Nyelv

Az ábrázolási szándék, a vizuális nyelvi elemek és az elrendezés viszonya.

Vonal-, folt-, forma- és színritmusok. A képmező. Komponálás különböző formákban (pl. álló, fekvő téglalapod). Az elbeszélő ábrázolás, a lényeges mozzanat kiemelésének eszközei.

Alkotás

Egyéni és közös élmények feldolgozása, festményben, rajzban, plasztikában.

Térviszonyokat és mozgást kifejező ábrázolások a téma feldolgozásában.

Események, történetek illusztratív jellegű elbeszélő ábrázolása egy képben, közös megjelenítése képsorozatokban (pl. rajzos napló egy kitérülésről).

Átélt művészeti (pl. szépirodalmi, film-) események feldolgozása síkon és térben.

Befogadás

Műalkotás olvasása, összehasonlítása szempontok szerint; a műélmény megfogalmazása.

Egyes képzőművészeti műfajok (festészet, szobrászat) és műtípusok (pl. tájkép, csatakép, emlékmű, kisplasztika) jellemzőinek elemzése.

Néhány tanult műalkotás, valamint szerzőjének és a mű címének ismerete.

Könyvtárhasználat, elérhető helytörténeti vagy közgyűjtemény felkeresése.

Nyelv

A jellemző nézet és a forma jele.

A körülhatároló- és jelölővonal.

A folt a felület betöltésének eszköze. Forma egyszerűsítése foltra.

Alkotás

Egyszerű természeti vagy mesterséges tárgy ábrázolása látvány szerint, valamint elől- és oldalnézetből.

Elképzelte tér ábrázolása felülnézetből (pl. várkastély, sáttortábor), esetleg makettjének közös elkészítése.

Konkrét útvonal megrajzolása emlékeztetőből.

Változások, folyamatok, jellegzetes állapotok, helyzetek ábrázolása képsorokkal.

Egyszerű összefüggések ábrázolása magyarázó rajzzal.

Befogadás

A közvetlen természeti és mesterséges környezet szemlélése, jellegének leírása.

Tárgyak vizuális jellemzőinek megállapítása (sík *jellegű és tömbszerű forrta*).

Tárgy jellemző nézete, a látvány és ábra megfeleltetése. Egyszerű alaprajzok és térképek olvasása, értelmezése, összevetésük a valós terekkel.

Történet sorrendjének értelmezése fázisrajzok alapján (*pl. képregény*).

A fázisrajz és a folyamatábra rendeltetése.

Képi információk értelmezése: egyszerűség, érthetőség, a jelek és a jelentés viszonya.

Tárgy- és környezetkultúra

Nyelv

A használati tárgyak külső megjelenésében látható jelentés; ennek kifejező eszközei (alakja, színei, mintái, anyaga).

A tervezés és eszköze a vonal.

Alkotás

Funkciónak megfelelő egyszerű tárgy készítése (*pl. játékok, bábok, edények, taneszközök*).

Csomagolás készítése minta után és egyéni elképzelés alapján (*papírból, textilből*).

Az egyszerű tárgyalakító folyamat végigvitele: ötlet (*gondolati terv*), elkészítés, kipróbálás.

Környezet alakító tevékenység (*pl. díszletkészítés*).

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK

Befogadás

A rendeltetés (tartalom) és a forma összefüggéseinek megfigyelése, elemzése, a jelen és a múlt néhány tárgya és a lakóhely jellegzetes építményei kapcsán.

A tárgyalakítás, konstruálás lépései, folyamata.

A funkcionális és anyagszerű formaképzés néhány szabálya (*pl. használhatóság*).

Építmények összehasonlítása megadott szempontok (*pl. rendeltetés*) alapján.

Az alaprajz fogalmának megismerése, értelmezése

Technikák

Rajzolás Rosttollal, krétával, ceruzával. Viaszkarc.

Festés temperával, vízfestékekkel, krétával, vegyes technikával.

A mintázás újabb technológiai változatai: építés lapokból szabásminták alapján, díszítés nyomhagyással. Különböző tárgy és anyagnyomatok, kollázstechnikák.

Papírtárgyak, papírmunkák (kivágások, papírmetszet, mozaik, montázs).

Konstruálás különböző modellező anyagokból (textil, papír, agyag, talált tárgyak, termékek).

Ismeretek a megismert műalkotás-technikákról: akvarell, olajfestmény, kő-, agyag-bronzszobor.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Hollókői ház, Füstös konyha, Matyó tisztaszoba, Mai lakóház külső és belső képe, Árva vára, *Pollack Mihály*: Nemzeti Múzeum, *Schaár Erzsébet*: Kirakat, *Constantin Meunier*: Teherhordó munkás, *Ferenczy Béni*: Játzó fiúk, *Albrecht Dürer*: Nyúl, Önarckép - ezüstvessző rajz, Hónapok - Berry herceg óraskönyvéből, *Eugène Delacroix*: Villámtól megriadt ló, *Paul Cézanne*: Csendélet, *Ferenczy Károly*: Festőnő, *Fényes Adolf*: Testvérek, *Vaszilij Kandinszkij*: Festmény három folttal, *Bálint Endre*: Vándorlegény útrakél Kentaur alakú aquamanile, Ember alakú butella.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló képes a vizuális nyelvi - a képi és plasztikai - kifejezőeszközök, elemek, ritmusok, a síkbeli és térbeli kompozíció egyre tudatosabb alkalmazására élményfeldolgozó, alkotó munkájában. Aktívan részt vesz a műalkotásokkal való foglalkozásban, és meg tudja fogalmazni műélményét. A bemutatott műalkotások közül legalább három-három festményt, szobrot felismer, s ezeket szerző és cím szerint meg tudja nevezni. Feladataihoz használja a könyvtár művészeti könyveit. Képes látvány alapján a jellegzetes formákat, színeket ábrázolásban megragadni, változást, folyamatot értelmesen rögzíteni. Megérti környezetének, tankönyveinek fontos vizuális jeleit, közlő ábráit; maga is tud magyarázó rajzot készíteni. Elképzel és elkészít adott rendeltetésnek megfelelő egyszerű tárgyat, betartva a konstruálás lépéseit és legfőbb szabályait. Rendelkezik a forma és a rendeltetés viszonyával kapcsolatos alapvető képzetekkel. Ismeri és megnevezi lakóhelyének egy-egy nevezetes épületét, köztéri szobrát, rendelkezik helytörténeti, vagy közgyűjteményben szerzett élményekkel.

4. évfolyam

Évi óraszám: 55

Belépő tevékenységek

Ellentétek megjelenítése, hangsúlyozás kiemeléssel.

Vizuális nyelvi elemek árnyalt alkalmazása, tudatos komponálás.

A gondolat, hangulat kifejezéséhez az eszköz megválasztása: a formák, foltok, tömegek elrendezése.

Műalkotások hatása, témája és technikája közötti összefüggés jellemzőinek felismerése.
Képzőművészeti műfajok rendszerezése, népművészeti tárgyak megismerése.
A térábrázolás új eleme a közvetlen megfigyelésen alapuló forma és színtanulmány, a takarás megfigyelése, a dinamikus mozgásábrázolás. Nézetrajzok, útvonalrajzok, térképek készítése.
Tárgykészítés adott igény alapján.
Tárgyelemzés, épületelemzés az anyag, a rendeltetés és forma kapcsolatának feltárásával.

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK

Kifejezés, képzőművészet-

Nyelv

Összetettebb vizuális minőségek szélesebb skálájának ismerete és használata az alkotásban.
Ellentétek, szíkontraszt, vonalkontraszt. A színek hangulati hatása.
Kiemelés forma- és színminőséggel, mérettel, elhelyezéssel, kontraszttal, vonalvastagsággal.
Egyensúly és feszültség, szimmetria és aszimmetria. Komponálási, kifejezési eljárások gondolkodási módszerei.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK,

TEVÉKENYSÉGEK

Alkotás

Adott témához kapcsolódó élmény, hangulat feldolgozása síkon és térben.
Élmények, emlékek, gondolatok és történetek feldolgozása közös alkotásokban (*pl. illusztrációban, képsorozatokban, szoborkompozícióban*).
Képek, tárgyak jelentésmódosítása formaátírással, átszínezéssel, megszemélyesítéssel.

Befogadás

Képzőművészeti alkotások leírása, a legfontosabb vizuális nyelvi, kompozíciós, tematikai és a mű típusából adódó hatás értelmezése.
Egyes képzőművészeti műtípusok jellemzői (*pl. vallásos téma, életkép, történelmi kép, illusztráció, lovas szobor, kispasztika*).
Festmény, grafika és szobor szerzője, címe, műfaja, technikája, műtípusa.
A múzeumok szerepe. Az elérhető közgyűjtemény, kiállítás megtekintése, a lakóhely nevezetes szobrainak, épületeinek megismerése. Könyvtári munka.
Vizuáliskommunikáció

Nyelv

A formák (foltok, tömegek) és színek közlési szándéknak megfelelő elrendezési módjai a kiválasztott képmezőformában illetve a térben.

Foltok, tömegek, mint a testesség hangsúlyozásának eszközei.

A vonal kiemelő szerepe, a "keresgélő", vázoló vonalak, a körvonal, vonalrendszerek, szerkesztett és szabadkézi vonalak.

A sötét-világos, hideg-meleg szíkontrasztok figyelemfelhívó jellege.

Alkotás

Modellek rálátásos ábrázolása megfigyelés alapján (színbeli és tónusos megjelenítés).
Tapasztalati úton megismert folyamatok jellegzetes állapotainak ábrázolása (*pl. egy növény élete*).
Egyszerű térosztásokat közlő alap- és térképrajzi vázlatok készítése.
Jelalkotó forma-vonal-, és színredukciók.

Befogadás

Térkifejezési módok: nézőpont jelölése, takarás, feljebb-lejebb helyezés. A felülnézet.
Magyarázó rajzok, folyamatábrák, vizuális közlőjelek funkciója; olvasásuk, üzenetük értelmezése.
Sík- és térformák jellemzői. Színismeretek összefoglaló áttekintése. Ábra és látvány kapcsolatának elemzése.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK, TEVEKENYSÉGEK Tárgy- és környezetkultúra-

Nyelv

A tárgyakat használó (fogyasztó) egyéni stílusa, formajegyei.
A rendeltetés, az anyag, a forma, a díszítés és a méret összehangolása, célnak megfelelő megválasztása.
Az épület külső kifejező eszközei (méret, tömeg, tagoltság, anyag, hely).

Alkotás

Egyéni igényt kielégítő tárgyak használatnak megfelelő elkészítése.

Egyszerű tárgy, épület modellezése (*pl. jármű*). Környezetalakító tevékenység (*pl. kiállítás-rendezés*).

Befogadás

Köznapi és ünnepi tárgy és tárgycsalád elemzése a rendeltetés. Az anyag, a méret, a forma legegyszerűbb összefüggésének bemutatásával (magyar és más kultúrából származó példákon). Az épített környezet és egyes épülettípusok (pl. lakó és középület) elemzése a rendeltetés és a forma legegyszerűbb összefüggéseinek vizsgálatával (pl. mai épületek, népi építészet emlékei). A helytörténeti gyűjtemények, közgyűjtemények rendeltetése.

Technikák

Az előző években már tanult technikák újabb technológiai változatai.

Kollázs és montázs. Fonás, madzagszövés, gyöngyfűzés. Textil- drót és papírplasztikák és tárgykonstrukciók, modellek.

Művészeti technikák ismertetése a megismert műtípusok kapcsán (pl. egyedi rajz, sokszorosító grafika, olajfestés, freskó, bronzöntés, kőfaragás, fafaragás, agyagmunkák).

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Kerített ház - Pityerszer, Botpaládi ház, Faragott, festett, oromzatos ház Hegyhátszentpéter, Hollókői ház, Füstös konyha, Matyó tisztaszoba, Mai lakóház belső és külső képe, Hősök tere, Vajdahunyad vára, *Makovecz Imre*: Sárospataki Művelődési Ház, *Ligeti Miklós*: Anonymus, *Ferrezzy. Béni*: Bem érem, *Gútz Jrinos*: Szarvas, *Cseh László*: Táncolók, *Michelangelo*: Adám teremtése, *Ferertczy Kriroly*: Október, *Fényes Adolf*: Babfejtők, *Kosztai József*: Tányértörölgető, *Wágrler Sándor*: Dugovics Titusz, *Glatz Oszkár*: Birkózók, Kapatisztító, Kunsági gyapjúhímzés, Hímes tojás, Mézesekalácsbáb, Aratókorsó, Tálak, Miskakancsó, Magyar koronázási jelvények.

111

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA 1-4. évfolyam

A továbbhaladás feltételei

A negyedik osztály befejezéséig, megszilárdulnak a gyermek vizuális nyelvi és kompozíciós készségei. Élményeinek kifejezéséhez a megoldást önállóan választja, motívumai egyre változatosabbak; megjelenít jellemző mozdulatokat. Jártas a műalkotások közös elemzésében, önálló véleményt formál, tetszésítéletét indokolja. Ismeri a képzőművészet több műtípusát. Felismer, megnevez művészeti ág, cím és alkotó szerint az elemzett alkotások közül legalább három-három művet. Ismeri a lakóhelyén vagy környékén található múzeumot, vagy néprajzi gyűjteményt. A könyvtár művészeti albumait önállóan használni tudja.

Adott modelleket közvetlen megfigyelés alapján értelmesen ábrázol, jellemző formáik, főbb arányaik megragadásával. Vázolni tudja, érti a nézetek összefüggését. Rendelkezik alapvető színismeretekkel, színhasználati jártassággal. Érti a vizuális kommunikáció jelentőségét a tanulásban, tájékoztatásban. Megalkot egyszerű képi közléseket.

Ötletes és egyre önállóbb a különféle rendeltetésű tárgyak készítésében. Érti a tárgyalakító folyamatot a helyzetfelismeréstől az ötlet megszületésén át az elkészítésig, az ésszerű munkamenet betartásáig. Képes az elemzett mindennapi tárgyak, eszközök, formája (anyaga, mérete) és funkciója (jelentése) közötti kapcsolót felismerésére. Rendelkezik ismeretekkel az épületek rendeltetéséről, tud konkrét példákat említeni. Életkornak megfelelő jártassággal, készségszinten alkalmazza a tanult technikákat, és ábrázolási módokat. Kialakult készségei vannak az egyszerű, eszköz nélküli, és kéziszerszámmal végzett anyagalakításban.

A megismertetésre szánt műalkotások kiválasztási szempontjai

A műfaj tipikus alkotásait a tanító választja ki, pedagógiai céljának és a témának megfelelően. Ezen belül a válogatás további szempontja, hogy lehetőleg az egyetemes és a magyar művészettörténet kiemelkedő műveit és alkotót mutassák be. A példák között lehetőleg legyen történeti és mai alkotás. Tartalmazza a magas művészet példái mellett a magyar népművészet és a mindennapi környezet tipikus tárgyait és épületeit is. A helyi, regionális értékek bemutatása kiemelt fontosságú feladat. A tananyagban jelzett példák a választáshoz kívánnak segítséget nyújtani.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

5-8. évfolyam

Célok és feladatok

Tantárgyunk látni és láttatni tanít. Átfogó szakmai célja, a tanulók látáskultúrájának megalapozása. Feladata vizuális megismerő, befogadó, alkotó képességeik fejlesztése, a kommunikáció köznapi, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése. A

tantárgy különösen a látvány mélyebb tartalmának, jelentésének, esztétikai üzenetének megértéséhez járul hozzá. Lehetővé teszi a gyermekek számára a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világban való eligazodást és személyes alkotói utak bejárására bátorít. Fejleszti képi-plasztikai ábrázoló; kifejező, közlő, alakító, konstruáló képességeiket; a gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységek által a világ érzéki-tapasztalati birtokbavételére nevel, feladata a látás és a kéz intelligenciájának kiművelése. A térszemlélet, a forma-, szín- dinamikai és szerkezeti érzék, az anyagismeret képességei a tantárgy fejlesztő hatására emelkednek magasabb szintre. A megsokszorozódott vizuális hatások, technikai információk korában a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekció, a tanulók kritikus befogadási képességének megalapozása. Az általános nevelési célokhoz a kreativitás, a problémafelismerő és -megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás, az ízlés, a nyitottság, az empátia, az érzelmi élet gazdagításával járul hozzá. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepet tölt be, jelentősen hozzájárul a kultúra értékeit becsülő, környezettudatos magatartás formálásához.

Az 5-8. osztályos tanulók fogalmi gondolkodása magasabb szintre emelkedik. Növekvő önismeretük, kritikára hajló magatartásuk erősödésével egy időben, az alsóbb évfolyamokra jellemző szabad önkifejezési formát, fokozatosan a realitás igény, az objektívebb világszemléletre törekvés és az ennek megfelelő ábrázolásmód iránti igény váltja fel. Ezért a tantárgy feladata a vizuális megismerő képesség fejlesztése, az általános vizuális műveltség tudatos rendszerbe foglalása. Az alkotó tevékenységeken belül ez a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek, a tervezési és elemi konstruálási eljárások szabályainak elsajátítását, a létrehozásukhoz szükséges technikák megismerését jelenti. A befogadó képesség fejlesztése a látvány analízisén, a műalkotások elemzésén, értékelésén, leírásán és a vizuális ítéletalkotás szabályainak elsajátításán az egyetemes és benne a magyar művészettörténet stíluskorszakai és a magyar népművészet megismerése által valósul meg.

Fejlesztési követelmények

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen várható a tanulók egyéni eltéréseket mutató képesség-, készség-, ismeret-, és magatartásbeli fejlődése, melynek tényét minden esetben önmaguk év eleji szintjéhez, valamint az életkori jellemzőkhöz viszonyítva ítélnék meg.

Alkotóképességek

A felső tagozatos diákok észlelési nyitottságát, érzékenységét, a vizuális élmények, esztétikai hatások iránti érdeklődését a változatos alkotó tevékenységek motiválják. Képesé válnak tudatos megfigyelésre, vizuális viszonylatok, összefüggések, minőségek, részletgazdag emlékezeti megőrzésére, képzetek felidézésére. Képzelőerejük működése és fejlődése belső képekben való gondolkodásukban, (vizualizációban, szelekciókban, redukciókban, transzformációkban), képzetárításuk tágasságában, alkotásaik eredetiségében követhető. Alkotóképességük nyilvánul meg a komplexitás kedvelésében, a merev rend kerülésében, szokatlan megoldások alkalmazásában. Jelrendszerük többnyire árnyalt, egyéni stílusjegyeket hordoz. Kreativitásuk ötleteik áramlásában, problémamegoldási leleményességükben, érzelmekkel kísért tetteikben fejeződik ki. Érdeklődési körük szélesedésével feladataikat többféle anyag és eszköz használatával tudják megoldani. Elképzeléseiket megvalósításában módszerességre törekednek, meglévő készségeiket, ismereteiket könnyen mozgósítják.

A tanulók egy része képes produktív alkotások létrehozására, míg mások inkább a reprodukív jellegű alakításban képesek igényes, elmélyült munkára, képesek eredményeiket kritikusan vizsgálni, törekednek mások teljesítményeit is reálisan értékelni. '

Befogadó, megismerő képességek

'Vizuális megismerő és befogadó képességeiket a térbeli, formai, színbeli, mozgásbeli, az anyagokkal, esztétikummal kapcsolatos élmények, a képi világ iránti észlelési fogékonyság jellemzi. Eleven, mozgósítható érdeklődésűek, képesek látványok célirányos, egyre tudatosabb megfigyelésére; a belső képek, képzetek emlékezeti felidézésére.

Vizuális memóriájuk által válnak képesé tevékenységbe ágyazott belső képekben, vizuális, esztétikai művészeti képzetekben való gondolkodásra, képzeleti műveletekre (összehasonlításra, viszonyításra, ok-okozat vizsgálatára, ítéletalkotásra, átalakításra). A látványban rejlő jelentést, a művészi kifejezésben testet öltő esztétikai hatást, a képi információ tartalmát adott szempont szerint

elemezni, értelmezni tudják.

Növekvő objektivitással válnak egyre képesebbé a látható (térforma- szín-, változás, mozgás) minőségek és viszonylatok, problémák megítélésére, tárgyilagos szemléletére, lényeges összefüggések (külső és belső forma, anyag, forma és tartalom, funkció stb.) megértésére, szavakkal is kísért ábrázolásbeli analizisére.

Vizuális, művészeti képzeleteket, ismereteiket mozgósítani tudják az adott szempontok szerinti tárgy- és műalkotás-elemzések során, törekednek egyéni vélemény kialakítására a számukra mértékadó más vélemények alapján. Esztétikai élményeik mélysége érzelmeikben is tükröződik, ízlésítéleteiket egyéniségüknek megfelelően képesek megfogalmazni.

A tanulást segítő képességek

A vizualitás nélkülözhetetlen a többi érzékszerv tapasztalatainak rendezésében, a tanulásban, a művelődésben, a mindennapi életben. Az információk áttekinthetővé tételéhez, tagolásához, szemléltetéséhez, ábrák megértéséhez és létrehozásához szükséges felkészültség megszerzéséhez tantárgyunk tanulása nyújt kellő alapot. Általa sajátítja el a tanuló a vizuális információk formáit és ismeri meg forrásait (könyvekben, kiállításokon és egyéb ismerethordozókban).

5. évfolyam.

Évi óraszám: 55. Belépő tevékenységformák

A tantárgy sajátossága, hogy a fő tevékenységi formák az egész iskolaszakaszon áthúzódnak, ám művelési szintjük évfolyamonként emelkedik! Síkbeli és térbeli alkotások létrehozásával tudatosabb kifejezőeszköz-használat.

Műalkotások elemzése, művészeti ágak, stílusok megismerése a művészettörténet nyomvonalán haladva.

Közvetlen megfigyelésen alapuló, nézőpontnak megfelelő téri, formai színbeli tanulmányok.

Ábrázolási módok szemléleti megismerése. Színtapasztalatok rendezése.

Alkalmazott grafikai tervezés.

A közvetlen és rögzített kommunikáció és a tömegtájékoztatás formáinak megkülönböztetése.

Használati tárgy tervezése.

Igény és stílus közötti kapcsolat feltárása.

TÉMAKÖRÖK.

TARTALMAK

Kifejezés, képzőművészet

Nyelv

A vizuális nyelvi eszközök (pont, folt, színfolt, vonalakkal alkotott folt), minőségek (textúra, faktúra, szín, forma). A vonal térkifejező, formahatároló, figyelemvezető kiemelő szerepe. Keressgélő-vázoló vonalak, vonalfajták. Síkjellegű és plasztikus formák.

A színek, hangulati hatása, figyelemfelhívó jellege. Mozgás kifejezése (formaismétlés, mozgásfázisok, ritmus). Komponálás síkban, térben.

Alkotás,

Személyes élmények, képzeleti képek megjelenítése, szubjektív-tudatos kiemelésekkel, fokozásokkal.

A véletlen hatások kreatív beépítése a térbeli és síkbeli kompozíciókba.

Konkrét események, történetek elbeszélése, irodalmi illusztrációk készítése kép- vagy szoborsorozatokban.

Mozgás kifejezése a témának megfelelő grafikai, plasztikai feldolgozásokkal.

Látványok, műalkotások képi, 'plasztikai átírása, egyszerűsítése, gazdagítása, átalakítása.

Befogadás

Műalkotások elemzése a különféle feladatokhoz, és korszakokhoz kapcsolva. Képzőművészeti ágak (építészet, szobrászat, festészet, grafika), iparművészet, népművészet, műfajok (dombormű, körplasztika,) főbb jellemzői, a

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

megfigyelt műalkotások technikái (akvarell, tempera, olaj, mintázás, faragás).

Művészettörténet

Az őskori művészet. Egyiptom, Mezopotámia művészete, Görög és római művészet. A megismert alkotások szerzője; címe, műfaja, technikája. Népművészeti alkotások példái (szerszám, faragás, bútor, mézesbáb, tojásfestés). A múzeumok, a Szépművészeti Múzeum rendeltetése, szerepe.

Vizuális kommunikáció

Nyelv

A vizuális nyelvi elemek, minőségek értelmező, tájékoztató, felhívó szerepe.

Alkotás

Téri helyzeteket ábrázoló látszati rajzok készítése látvány után és képzelet alapján.

Modellek (tárgyak, formák) térbeli helyzetének, arányainak, és színviszonyainak megfigyelése és nézőpontnak megfelelő grafikus, színes és plasztikai ábrázolása:

Tárgyak nézeti ábrázolása, származtatása egyszerű geometrikus formákból.

Tervezés, adott közlő célnak megfelelő forma - és színredukciók alkalmazásával.

Szöveg és kép összerendezése különböző konkrét célú közlésekben:

Befogadás

A térbeli helyzet meghatározási módja a viszonyítás. Térjelölési lehetőségek síkon (lejjebb-feljebb helyezés, takarás, elől- oldal és félnézetek). A térkifejező ábrázolás. A nagy rálátás. Síkszerűség, testesség. A részformák kapcsolódása. A testesség tónusokkal való megjelenítése. A fény-árnyék. A színekör. A sötét-világos kontrasztok, a fő- és mellékszínek. Telt színek, tört színek. A közvetlen kommunikáció (testbeszéd, gesztus) és a rögzített (írás, képrajz, ábrázolás) vizuális közlés köznap és művészi formái. A tömegtájékoztatás főbb típusainak megkülönböztetése (sajtó, televízió, rádió).

Tárgy- és környezetkultúra

Nyelv

A vizuális nyelvi elemek funkcionális és díszítő szerepe. ‘.

Alkotás

Egy saját használatra készülő tárgy (pl. társasjáték, ruha, taneszköz) kitalálása, elkészítése, az alkalmas anyagok és formai megoldás kiválasztásával.

Befogadás

A személyes felhasználói igény és a tárgy stílusa közötti kapcsolat felismerése.

A tárgyalakó művészet Területei: a formatervezés és az iparművészet, a népművészet.

A környezet és a tárgy, a természeti és az épített környezet viszonya.

Technikák

Vázolás ecsettel, filctollal, ceruzával. Felületképzés ponthalmazzal, vonalráccsal, ecsettel, kollázssal. Szabadkézi tónusos rajzok. Grafikák: tus, diófapác, monotípiá, papírmetszet.

Festés akvarellal, krétával, kevert eljárással. Színes munkák kollázssal (grafikai kiegészítés), frottázssal, nyomhagyással. Egyszerű levonatok (monotípiá). Mintázás. Fazekasmunkák a korong nélküli ősi eljárások alapján.

Modellezés szabásmintával, papírtárgyak készítése hajtogatással. Papírmásé. Egyszerű szerkesztés körzővel, vonalzóval. Betűk kivágással, esetleg számítógéppel. Az ésszerű lépések betartásának alapszabályai.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Stonehenge, Willendorfi Vénusz, egy fekete-afrikai szobor, Szegvártűzkövesi Sarlós isten, Altamirai bölény, Karnaki nagytemplom, Gizai piramisegyüttes, Írnok, Halastó (thébai sírfestmény), Zikkurat, Gudea szobor, Vadászcímlet Assurbanipál ninivei palotájából (dombormű), Athéni Akropolisz, *Polükleitosz*: Dárdavívó, Lovasok a Parthenon frízéről. *Mürón*: Diszkoszvető, Vörösalakos vázakép; Pantheon, Titusz diadalíve, Colosseum, Balácai villagazdaság, Marcus Aurelius lovas szobra.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló képes élményeit, érzelmeit, fantáziaképeit, gondolatait változatos vizuális eszközökkel kifejezni. Ismeri, megkülönbözteti a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, segítséggel alkalmazza a műalkotások elemzésének megismert módjait. Ismeri a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit, felismer és megnevez koronként legalább három-három alkotást. Rajzi elemzésekkel, szóbeli magyarázatokkal kísért vizuális megfigyelésekre képes. Egyszerűbb modellek, alakok egyes tulajdonságait az ábrázolásban ki tudja emelni. Kevésbé összetett látványt, kitalált tárgyat megrajzol emlékezet, képzelet alapján is. Ismeri a téri helyzetek megjelenítésének néhány módját. Képes vizuális minőségek, egyszerűbb képi közlések szóbeli megfogalmazására, olvasására. Ismeri a tömegkommunikáció fő jellemzőit. Ismeri a stílus és a forma szerepét a tárgyválasztó döntésekben.

Több-kevesebb önállósággal alkalmazza a tanult ábrázolási technikákat. Törekszik az adott célnak legmegfelelőbb anyagok és technikák megválasztására.

6. évfolyam

Évi óraszám: 55

Belépő tevékenységformák

A kifejező alkotásokban a szín, a textúra és a faktúra, a komponálás tudatosabb alkalmazása.

Növekvő önállóság az élmények, témák feldolgozásában. Műalkotások elemzése, művészeti ágak, stílusok; műfajok megismerése a művészettörténeti korokat követve.

Tanulmányokhoz kötődő formaelemzések és grafikai, festői, plasztikai megjeleld tő munkák.

A nézőpont jelentőségének megértése, a vetületi ábrázolás alapjai. Színismeretek.

Információk képi rögzítése, értelmezése.

A képi, az írott közlés szabályainak, az információhordozók szerepének megértése.

Adott funkciójú tárgy tervezése.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Kifejezés, képzőművészet ~

Nyelv

Építészeti hatáselemek (tömeg, szerkezet, centrális és

tengelyes térelrendezés). A plasztikai kifejezés eszközei (térbeliség, tömeg, anyag, forma, felület).

A szín kiemelő és ritmusképző szerepe. Felületképzés (vonalháló, folt és tónus-variációk; faktúrák). Jellegzetes kompozíciós megoldások (egyensúly, kiemelés, ritmus, szimmetria-aszimmetria) síkban, térben.

Alkotás

Mindennapi élmények, mozgalmas történelmi jelenetek képi-plasztikai feldolgozása. Eseménysor megjelenítése egy képen belül és képsorozattal.

Befogadás

A térélmény. A statikus és dinamikus elrendezés kifejező hatása a síkbeli térbeli alkotásokban. Az időbeliség ábrázolási lehetőségei. A fázisok, képsorok, kép a képben. Néhány alkotás (grafika, festmény, szobor, épület, tárgy) rajzos és szóbeli elemzése, összehasonlítása, a téma, a kompozíció, az anyag és technika alapján.

A képzőművészeti ágak (grafika, festészet, szobrászat, építészet), műfajok (táblakép, szárnyas oltár, freskó, mozaik, kisplasztika, emlékmű, magán- és középület), műtípusok (tájkép, esendélet, portré) példái.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Művészettörténet (benne a magyar művészet)

A honfoglaló magyarok művészeti emlékei.

Az ókeresztény művészet. A románkor. A gótika. A reneszánsz művészet.

A népi művészet példái (szövés, himzés, viselet). A megismert alkotások címe, szerzője műfaja, technikája. Tájékozódás a Magyar Nemzeti Galériáról. Vizuáliskommunikáció.

Nyelv

A megformálás és a közlés tartalma, célja közötti összefüggés. A vonal, a vonalvastagság, az alakzatok, színek értelmező, jelentést hordozó szerepe a magyarító rajzokban, közlő ábrákban.

Alkotás Tagoltabb testes formák (tárgy, emberalak; növény) ábrázolása rajzbeli, színbeli, plasztikai tanulmányokban (arányok, belső szerkezet, fény-árnyék és színviszonyok). Rajzi vagy plasztikai tanulmány alak, tárgy mozgásáról, mozgássor ábrázolása téma feldolgozása kapcsán. Formaelemző szerkezeti rajzok, metszetek, redukciók készítése.

Tervezés: képi sűrítés, redukált formák, színek, alkalmazása, szóbeli információ átalakítása képi üzenetté, jellé. *(Pl. összeszerelési utasítás, működést magyarázó rajz). Befogadás*

A nézőpont szerepe a téri helyzetek megítélésében (rálátás, szemmagasság, alálátás) és ábrázolásában. A formakarakter, formakontrasztok.

A vetületi ábrázolás. Tárgyak, természeti formák térbeli modellezése. Metszősíkok, tengelyek. Színkontrasztok (hőfok, mennyiségi, minőségi kontraszt). A színek dekoratív és figyelemfelhívó szerepe. A képi közlések szabályai (ábrák, közismert jelek, szimbólumok, betű és szövegek, egyszerű mozgóképi példák).

A sokszorosított információ (könyv, reprodukció, plakát, képes folyóirat, fotó, film, video) egy-egy példa leírása, a képi tartalom (információ) feltárása.

Tárgy- és környezetkultúra

Nyelv

A tárgyak használati és jelképes funkciójának kifejező elemei: anyag, forma, szín, felület, díszítés.

A tervezés képnyelvi formái: vonalas, műhelyvázlatok, részletrajzok, szabásrajzok.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Alkotás Egy választott tárgy rajzos, írásos felmérése, dokumentálása, a felhasználó megjelölésével. Adott személy *(pl. családtag)* számára használati tárgy tervezése, modelljének elkészítése. ,

Befogadás A tárgyról leolvasható információk (jelentés, funkció, forma, anyag, szerkezet, technika).

Tárgyak formájának kialakítása a kézművességben és a sorozatgyártásban.
A tárgy rendeltetésének és formájának összefüggése.

Technikák

Az alapvető technikák leírását lásd az 5. évfolyamnál, továbbá: Lavírozás. Faktúraképzés: Linómetszés.

Szerkesztés körzővel, vonalzóval.

Szövegírás (kivágott betűkkel, számítógéppel). Szöveg és képösszeállítás (*gyűjtött reprodukciókkal, képekkel, betűkkel*). Vegyes technikák (fénymásolat, rajz, fotó és fénymásolás esetleg fotogram). Tér- és formaképzés, konstruálás (*agyag, fa, papíri, textil, drót, talált tárgyak*), Kézműves technikák a lehetőség szerint (pl. batikozás, *papírméretítés*).

Művészeti technikák (pl. *testfestés a törzsi művészetben, kavicsszobor, agyagmunkák, dombormű, falfestés*) esetleg az elérhető eljárások kipróbálása.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Galgóci és bezdédi tarsolylemezek, Nagyszentmiklósi kincs 2. sz. edény, Sán Apollinare in Classe, Theodora vagy Justinianus mozaik, Jáki templom, Bélapátfalvi apátság templom, Pisai dóm, Bayeux-i kárpit, a Magyar Szent Korona, Chartres-i székesegyház, Kölni dóm, Budavári gótikus szobrok, *Giotto*: Szt. Ferenc elajándékozta köpenyét, M.S. *mester*: Mária és Erzsébet találkozása, *Lőcsei Pál* főoltára a lőcsei Szt. Jakab-templomból *Kolozsvári testvérek*: Szt. György szobra, Kolozsvári Márton: Szent László-herma, Palazzo Pitti, Bakócz kápolna, *Michelangelo*: Dávid, *Botticelli*: Vénusz születése, *Leonardo*: Mona Lisa és Szt. Anna harmadmagával, *Raffaello*: Athéni iskola, *Jan van Eyck*: Arnolfini házaspár, *Dürer*: Az apokalipszis lovasai. .

RAJZ.ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA 5-8.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló törekszik saját, személyes képi kifejezőmód kialakítására. A hangulat, az érzelmek kifejezését kiemeléssel, átírással oldja meg. Segítséggel alkalmazza a megismert műleírasi elemzési módokat. Művészeti példákban felismeri és megkülönbözteti a művészeti ágakat és műfajokat. Ismeri a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit, alkotásait, alkotóit, koronként legalább három-három műalkotást felismer és megnevez.

Megfigyelésen alapuló feladatait az adott szempontok figyelembe vételével oldja meg, összehasonlító megfigyeléseket végez, szabályszerűségeket felismer. Értelemszerűen alkalmazza a megismert ábrázolásmódokat. Képes gondolatokat megjelenítő ábrák értelmezésére; készítésére, értelmesre, egyszerűsége törekedve. Érti a funkció szerepének fontosságát a tárgytervezésben, képes adott tárgy elemzésére, jelentésének feltárására. Szenzomotoros képességeit összehangoltabb mozgás, eszközhasználati. ügyesség jellemezi.

7. évfolyam

Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

Az önkifejezési érzék további kibontakoztatása.

A művészeti alkotások és a kor, a kultúra leglényegesebb összefüggéseinek vizsgálata.

Műalkotások elemzése, művészeti ágak, műfajok, stílusok, megismerése a művészettörténet szerint haladva.

Vizuális - asszociatív analízisek, téri, formai és színtanulmányok, alkotó alkalmazások.

A Monge-vetület, a Kavalieri-axonometria megismerése. Színrendszerezés.

Nyomatott információk hatásrendszerének vizsgálata. Használati tárgy tervezése.

Funkció- és formaelemzések.

A tárgykultúra 'társadalmi, ökológiai összefüggéseinek vizsgálata.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Kifejezés, képzőművészet

Nyelv

Építészeti hatáselemek (tömeg, anyag, szerkezet, méret, arány, tagoltság, felület, fényviszonyok, kiemelések, ritmusok, aszimmetrikus, szimmetrikus térelrendezés, a

külső térben betöltött hely.) A plasztikai kifejezés eszközei (a térbeli kiterjedés mértéke, irányok, anyag, formatömeg, tagoltság, méret, felület, a környezetben elfoglalt hely). A síkbeli kifejezés eszközei (téri hatás vagy sík jelleg, redukált, átírt formák, színek).

Jellegzetes kompozíciós megoldások (szimmetrikus, aszimmetrikus, centrális, horizontális, vertikális elrendezés).

Alkotás Érzelmek, hangulatok megfogalmazása, az egyéni színvilág, érvényesítésével.

Ember vagy állatfigurák elemző rajzi és plasztikai tanulmányozása, a karakterben, látványban rejlő több-letjelentés keresése egyéni asszociációkra támaszkodva; átírás, fokozás, átalakítás.

Irodalmi (zenei) mű, vagy történelmi esemény feldolgozása szabadon választott grafikai technikával. *Befogadás* A fény, a megvilágítás hatása a színekre, a hangulatra. A fények, színek, formák jelentést hordozó, érzelmi vagy gondolati tartalmakat kifejező szerepe.

Szóbeli műleírások, elemzések, kompozíciós és színvázlatok. A vizuális művészet szerepe a megismert korokban és kultúrákban. A korstílusok jellemző jegyei. *Művészettörténet* (benne a *magyar művészet*)

A barokk kor. A XIX. század és a századforduló művészete, a klasszicizmus, a romantika, a realizmus. Az impresszionizmus, a posztimpresszionizmus, a szecesszió. A népművészet példái (fazekasság). Tájékozódás a Szépművészeti Múzeumról. Elérhető művészeti gyűjtemény, kiállítás látogatása. Könyvtár és médiahasználat önálló feladathoz.

Vizuális kommunikáció

Nyelv

A geometrikus alapformák. A nézőpont, a fény-árnyék, a távlat, mint a vizuális hatás eleme. A tónusok. Színek értelmező, információs funkciója. Az érthető, pontos rajz, az egyértelmű rendezettség és a közmegegyezés (konvenció) szerepe a képi közlő nyelvben.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA 5-8. évfolyam

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Alkotás. Nagyobb méretű mesterséges és természeti formák szerkezetes távlati ábrázolása.

Modellek rajzi, színbeli analízise a formai-szerkezeti, színbeli összefüggések szempontjából.

A megértett formák átalakítása (csonkolással, vagy részek összevonásával, nagyítással stb.).

Monge - vetületi és egyméretű axonometrikus ábrák szerkesztése modelltől kiindulva. ,

Térbeli helyzet olvasása vetületi vázlatokról: rekonstrukciós vázlatok készítése vetület alapján.

Pontos információt tartalmazó közlő ábrák, diagramok készítése.

Befogadás, A megjelenítő, kifejező és közlő, a szabad és a geometrikus jellegű ábrázolásmód összevetése.

A Monge háromképsík vetületi ábrázolás. Az axonometrikus ábrázolás.

Az önárnyék, vetett árnyék. Színezet, telítettség, világosság.

A telített, a derített, a tört szín. A színreflex. Színek térés hangulati hatása.

A tudományos közlések képi formái. Az alkalmazott grafika, a könyvművészet, a fotó és a reklám példáinak hatásrendszere.

Tárgy- ~ *Nyelv*

és A tervezés vizuális nyelvi eszközei: vázlatok, részletkörnyezetkultúra rajzok, szabásrajzok, megjelenítő ábrák. A tárgy stílusjegyei, egyéni ízlésünk kifejeződése tárgyainkban. A környezet és az építmény viszonya, mint a hatásrendszer eleme.

Alkotás Használati tárgy (pl. *öltözék, öv, gomb*) tervezése adott funkcióra és stílusban, látszati és vetületi rajzban, szín és anyagmintával.

Tárgyak gyűjtése, funkció- és formaelemzése rajzbanírásban.

Befogadás

A funkció és forma kapcsolatának vizsgálata régi, ismeretlen, érdekes tárgyak megfigyelésével. A tárgyak és az életmód kapcsolata.

Technikák Mint az előző évfolyamoknál, valamint:

Síkbeli kompozíciók, festmények készítése; körplasztikák mintázása; a megismert grafikai eljárások alkalmazása

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA 5-8. évfolyam

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Grafikus megoldások (vázolás, tónusmegjelenítés vonallal). Szerkesztés körzővel, vonalzókkal, vonalkezelési pontosság. Képi közlések, ábrák, reprodukciók gyűjtése és felhasználása a különböző ábrázolásmódok elemzéséhez. Papírmakettek és modellek készítése. Szabásrajz szerkesztése, a tervet tartalmazó mappa, doboz készítése. Átíró és átvivő eszközök használata a lehetőségeknek megfelelően.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Vignola - G.della porta: Il Gesu, Esterházy *Fényes Miklós*: Fertődői kastély, Szt. Péter-templom és tér, *Donner*:

Szt. Márton szobra, *Rembrandt*: Éjjeli őrjárat, *Velazquez*: Bréda átadása, *Mányoki Ádám*: II. Rákóczi Ferenc,

Paraszti barokk épületek: nagyvázsonyi; bakonybéli házak, *Pollack Mihály*: Nemzeti Múzeum, *Hild József*:

Esztergomi főszékesegyház, *Canova*: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, *Ferenczy István*: Pásztorlányka, *id.*

Markó Károly: Visegrád, *J. Paxtort*: Kristálypalota, *Steindl Imre*: Országház, *Izso Miklós*: Táncoló paraszt, *E.*

Delacroix: A szabadság vezeti a népet, *Corot*: Emlékezés, *Paál László*: Nyárfák, *Millet*: Kalászszedők,

Daumier: Mosonó, *Munkácsy Mihály*: Rőzsheördő, *Madarász Viktor*: Hunyadi László siratása, *Szinyei Merse*

Pál: Majális, *C. Monet*: A roueni székesegyház, *E. Degas*: A tánc csillaga, *Cézanne*: A Saint Victoire hegy,

Gauguin: Tahiti nők.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló törekedhet önálló, egyéni képi kifejezőmód kialakítására, de rendelkeznie kell a közlő ábrázoláshoz

szükséges vizuális nyelvi készségekkel is. Kifejező és tervező munkáiban figyelembe veszi a színek optikai és érzelmi hatását. Adott elemzési szempontok szerint képes műalkotásokat összehasonlítani. Ismeri a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit, koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót felismer és megnevez. Megfigyeléskor képes viszonyítani, megítélni, téri, formai és színviszonylatokat, arányokat, meglátja a lényeges vizuális összefüggéseket, megérti a szabályszerűségeket és szóban is meg tudja fogalmazni. Absztrakciós képessége megnyilvánul a lényegkiemelésben, a geometriai egyszerűsítésben. Képes vizuális információkban eligazodni, azokat kritikusan vizsgálni. Ismeri a Monge-vetület és az axonometrikus ábrázolás alapjait, több-kevesebb önállósággal, megold ilyen szerkesztési feladatot. Alkalmazni törekszik a tárgytervezés és elemzés szabályait, módszereit. Problémamegoldási készségei megnyilvánulnak az önálló alkotó, tervező-kivitelező feladatokban. Jártas a tanulás sajátos vizuális-manuális módjaiban, gyakorlatlan használja az ábrázolás, alakítás eszközeit.

311

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA 5-8. évfolyam

8. évfolyam

Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

A vizuális nyelvi elemek, kompozíciós formák önálló alkalmazása. Műalkotások elemzése, művészeti ágak, műfajok, stílusok, megismerése a XX. század első felének irányzataiban. Tér-, forma- színviszonyok tanulmányozása, az analízisből kiinduló absztrakciókra épülő átalakítások. A forma és funkció elemzése. Perspektív szerkesztések. Színismeretek összegzése. A tudományos és műszaki közlésmódoknak, a tömegkommunikáció műfajainak, a médiumok képpelvi sajátosságainak megismerése. A külső és belső építészeti tér elemzése. Tértervezési feladat megoldása.

TÉMAKÖRÖK ~ TARTALMAK Kifejezés, képzőművészet

Nyelv

A szórt, vonalas, koncentrikus, szimmetrikus, aszimmetrikus, sűrített, ritkított elrendezés térben és síkban.

Egyensúly, nyugalom, mozgalmasság, feszültség, a figyelem vezetése (formák, színek, kontrasztok, vonalritmusok, fény-árnyék, tömegek).

A térhatás és a síkban tartás tartalmi szerepe festészeti, grafikai és fotóművészeti alkotásokban.

A látványrendezés vizuális eszközei, hatáselemei, a mesterséges fényhatások.

Alkotás Személyes témák, érzelmek, gondolatok plasztikai vagy síkbeli kifejezése választott mérettel, technikával, inspiráló műalkotás felhasználásával. Tanulmány festése (emberalak, modellek közös beállítása), szírbeli bontás, redukálás a látvány analízise alapján. Vizuális illúziókra, érzéki csalódásokra épülő feladatok megoldása művészeti példák nyomán. y

Befogadás Műelemzések a feladathoz és történelmi korokhoz kapcsolva.

A művészet funkciói, a korstílus és az egyéni stílus (kompozíció, vizuális nyelvi megoldások, anyag-forma-tartalom összefüggései) különböző korokból és kultúrákból származó alkotásokon. A mozgás és az idő megjelenítése álló- és mozgóképben.

312

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA 5-8. évfolyam

TÉMA-KÖRÖK TARTALMAK

Művészettörténet (benne a magyar művészet)

A XX. század első felének művészeti irányzatai, a faunizmus, kubizmus, futurizmus. Az expresszionizmus, a konstruktivizmus, a szürrealizmus és az op-art. A kortárs képzőművészet néhány alkotásának elemzése, megismerése. A népművészet példái (népi építészet). Tájékozódás a Magyar Nemzeti Galériáról. A közeli művészeti gyűjtemény, kiállítás meglátogatása. Könyvtár és médiahasználat a feladatok önálló megoldásához.

Vizuális kommunikáció

Nyelv

Az értelmező ábrák nyelvi elemei: geometrikus formák, vonalminőségek, értelmező színek, formaelemek térbeli összefüggései, arányviszonyok, faktúrák. A vázoló és szerkesztett vonal.

Alkotás Épített téri egység (épület, utcarészlet) megfigyelése, vázlatos tapasztalati-perspektív ábrázolása.

Egy vagy két iránypontos perspektív kép szerkesztése. Tanulmány: összetettebb természeti forma részletesebb analízise (pl. értelmező vázlat, részekre bontás, kiegészítés, vagy fázisrajzok, szintvonalak, hossz- és keresztmetszetek), felhasználása szemléltető ábrák készítéséhez. Rekonstrukciók vetületi és axonometrikus

rajzok alapján. Fotómontázs, képes történet összeállítása, esetleg animációs filmvázlat készítése.

Grafikonok, diagrammok és feliratok tervezése. *Befogadás*

A tér illúzióját keltő ábrázolás tapasztalati alapon: látszati rövidülések, méretváltozások, nézőpont. Vonaltásvlat, szintásvlat.

A perspektivikus ábrázolásmód. A tanult ábrázolási rendszerek áttekintése.

Térábrázolási módok, kevert nézőpontú ábrázolásmódok különböző korokban, kultúrákban.

Színismeretek: Színritmus. Harmónia. Kontrasztok (színezet és hőfokkontraszt, sötét-világos, komplementer, szimultán, mennyiségi és minőségi kontrasztok).

A középületek tájékoztató rendszere (feliratok, logotípiák, emblémák, jelek)

Újabb médiumok képirási formái (pl. *fotó, film, televízió, video, digitális kép; fiktív terek, térillúziók a mai számítógépes~ játékokban, filmekben.*)

313

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA 5-8. évfolyam

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Tárgy és környezetkultúra -

Nyelv

Szöveg és ábra kompozíciós egysége. A valódi épületet kicsinyítve megjelenítő makett tömegviszonyai, részarányai, redukált formái.

Alkotás Rajzos-írással dokumentáció készítése különböző korosztályok életmódot reprezentáló környezetéről (lakószobák, lakberendezési tárgyak).

Adott méretsz. tér megtervezése megbeszélte stílusban konkrét-személy számára.

Befogadás Az épület és a környezet formai kapcsolata (pl. *külső tér, kert*).

Az építészeti tér és stílus, az épület, az életmód és a hely összefüggése. .

A természeti környezet védelme, gazdagítása: a környezettudatosság.

Technikák,

A megismert grafikai, festői, szobrászati és egyéb gépi technikák önálló megválasztása a feladatok megoldásához, igényes kivitelezés. Szabaddézi rajzok és szerkesztések. Szerkesztőeszközök (esetleg számítógépes rajzolói programok) alkalmazása, igényes, pontos kivitelezés. Kollázs, papír- és fotómontázs készítése. Technikai kísérletek. Makett készítés papírból, vegyes technikával.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

T. Lautrec egy plakátja, *Ferenczy Károly*: Márciusi est, *Hollósy Simon*: Rákóczi induló, *Vincent van Gogh*: Auvers-i templom, *Gaudi*: Sagrada Família, *Lechner Ödön*: Iparművészeti Múzeum, *Rodin*: Gondolkodó, *Klimt*: A csók, *Rippl-Római József*: Apám és Piacsek bácsi vörösbor mellett, *Csontvágy Kosztka Tivadar*: Magányos cédrus, *W. Gropius*: A Bauhaus központi épülete, *Picasso*: Vasaló nő, és *Guernica*, *Braque*: Gitáros csendélet, *Boaioni*: Az utca erői, *M. Duchamp*: Palackszárító, *V. Tatlin* A III. internacionálé emlékmű famodellje, *Piet Mondrian*: Kompozíció, *Standard Thonet szék*, *Chagall*: Én és a falum, *Dali*: Égő zsiráf, *Szónyi István*: Zebegény, *Egry József*: Visszhang, *Medgyessy Ferenc*: Anyaság, *Breuer Marcell*: Wassily csőszék, *Le Corbusier*: Ronchamp-i kápolna, *Barcsay Jenő*: Festőállvány, *Schaár Erzsebet*: Az utca, *Andy Warhol*: Elvis, *vasarely*: Alakzat IIL, *Kondor Béla*: Darázskirály.

314

A továbbhaladás feltételei

Az általános iskola befejezésekor a tanuló -a tantárgyi munkára fordítható idő függvényében -, személyiségének megfelelő szinten rendelkezik a vizuális intelligencia és ítélőképesség alapjaival, többé-kevésbé önálló ábrázoló és kifejező alapképesség birtokában van. Alkotó képzetét érvényesíti a szabad alakító, tervező feladatokban. Befogadóképességének intuitív megnyilvánulása mellett törekszik esztétikai élményei tudatos átélésére. Adott szempontokat követve alkalmazza a tanult tapasztalati és összehasonlító műelemzési módszerek valamelyikét. Ismeri a tanult művészettörténeti korszakok legjellemzőbb stílusjegyeit, koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót felismer és megnevez.

Jártas a téri, formai, színbeli tanulmányok készítésében, érti, hogy ezek a látható' jelenségek megértésének az eszközei, A megértés és közlés céljával alkalmazza a téri, formai, színbeli analízis, és redukció tanult eljárásait. Rendelkezik az ábrázolási konvenciókhoz szükséges térszemléleti alapokkal, képes egyszerű vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrákat szerkeszteni. Tudja, hogy a vizuális kommunikáció a dolgok elvont jeleit, képeit, szimbólumait használó vizuális nyelv által működik, érti a közhasznú, a tudományos, a műszaki és a művészi, a tömegkommunikáció funkcióját, felismeri különbségeiket.

Ismeretei vannak a tárgy- és térformálás, az építészet tanult alapkérdéseiről, törekszik betartani a kulturált, környezettudatos, az emberi alkotást és művészetet tiszteletben tartó magatartás szabályait. Tájékozottsággal bír a vizuális megjelenítés hagyományosabb és újabb (technikai) formáiról, megérti, hogy mindezek a kifejezés és közlés eszköztárának gazdagítását szolgálják.